

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0256

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2010
Accepted: October 2010
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2010 www.newwsa.com

Mehmet Suat Bal¹

Aysun Akış²

Sutcu Imam University¹
Gaziantep University²
suatbal@hotmail.com
Kahramanmaraş-Turkey

SOSYAL BİLGİLER DERSİ "İNSANLAR VE YÖNETİM" ÜNİTESİNDE KARŞILAŞILAN KAVRAM YANILGILARI

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 1. kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 4. sınıf programında yer alan İnsanlar ve Yönetim ünitesinde geçen kavramlar hakkındaki yanlışlarını ve bu yanlışların sebeplerini araştırmaktır. Araştırma için 15 sorudan oluşan bir test hazırlanmıştır. Bu test 2009-2010 eğitim-öğretim yılının 1. yarıyılında Gaziantep ilinde rastgele seçilen bir okuldaki 100 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerden işaretledikleri seçeneklerin neden doğru olduğunu açıklamaları da istenmiştir. Verilerin analizinde, frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılmıştır. Sonuçta öğrencilerin bu ünite de geçen milli egemenlik, yurttaşlık, bağımsızlık ve kamuoyu, kavramları hakkında yanlışlara sahip oldukları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kavram Yanılgısı, Sosyal Bilgiler Öğretimi,
Kavram Öğretimi, İnsanlar Ve Yönetim Ünitesi,
Sınıf Öğretmenliği

MISCONCEPTIONS FACED IN THE SECTION ABOUT "HUMANS AND GOVERNANCE" IN SOCIAL SCIENCE LESSONS

ABSTRACT

The aim of the study is to find out 4th graders' misconceptions on the section about "humans and governance" and to examine the reasons for the misconceptions. For the study, a test with 15 questions was prepared. This test was administered in a randomly chosen school in Gaziantep to 100 Grade-4 students. Students were asked to explain the reasons behind their choices. the data were analyzed through descriptive statistic techniques. The examination of student responses made it evident that students have misconceptions about national sovereignty, citizenship, independence and public voting.

Keywords: Misconceptions, Social Science Teaching, Concept Teaching,
The Unit of Humans and Governance, Classroom Teachers

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Kavram öğretimi, bilgi anlamında, başarılı bir eğitimin en önemli alt yapısıdır. Bu açıdan kavram öğretimi bütün derslerde dikkate alınmalı ve ders planları da bu amaca paralel hazırlanmalıdır. Konu ardından kavramları kazanma düzeyleri kontrol edilmeli ve kavramları anlamayan öğrencinin konuları da anlamayacağı akıldan çıkarılmamalıdır. Bu konuda yapılan araştırmalar kavram temelli öğrenmelerle çocukların üst düzey düşünmeye dayalı öğrenmeler gerçekleştirdiklerini ve üst düzey akademik başarı gösterdiklerini ortaya koymuştur [1].

Kavram öğretiminde karşılaşılan en büyük güçlük kavram yanlışlığıdır. Öğrenciler, değinileceği üzere, farklı nedenlerden dolayı kavramları öğrenirken bir kısım yanlışlıklara düşmektedir. Vygotsky, çocuğun zihninde oluşan yanlış algıları "...bir kavramın filizlenmiş tohumunu taşıyan bir bileşiktir..." diyerek hiç de küçümsemez [2]. Bizimde öğrencilerin zihinlerinde oluşan kavram yanlışlıklarını dikkate almamız incelememiz, nedenlerine eğilmemiz gerekmektedir. Tamamen rastgele yapılan yanlışla, bir bilinç ve düşünce ürünü olarak yapılan yanlış farklı şeylerdir.

Piaget çocukta zihinsel gelişimi incelemiş ve 7-12 yaş arası çocukların somut zeka evresinde olduğunu ortaya koymuştur. 12 yaş sonrasında soyut zeka işlemlerine geçildiğini belirlemiştir. Bizim çalışmamızda örneklemimizi oluşturan 4. Sınıf öğrencileri 10-11 yaş aralığında olup henüz soyut zeka evresine ulaşmamışlardır [3]. Bu açıdan araştırmamıza konu olan 4. sınıf öğrencilerinin 10-11 yaşlarında olduğu ve sosyal bilgiler dersinde geçen soyut kavramları anlama konusunda sorunlar yaşadığı düşünülmektedir. Ancak kavramlar konusunda çocukların kapasitelerini ölçmek kolay değildir. Bunun nedenlerinden biri kavramların çocuklara karışık şekilde, sözselsimbollerle sunulmasıdır. Sözselsimboller bilgisi, seçilmiş kavramı her zaman karşılayamayabilir[4]. Bu sebepten dolayı çalışmamızda öğrencilerin seçilen kavramlar konusundaki belirli yanlışlıklarını ortaya koymaya çalışacağız.

Çalışmamızda 4. sınıf öğrencilerinin İnsanlar ve Yönetim ünitesindeki kavram yanlışlıklarını ve bunların nedenlerini ortaya çıkarmaya çalıştık. Sosyal bilgiler dersinde geçen kavramlar konusundaki yanlışlıkların tespiti ve nedenlerinin anlaşılması, eğitim planlayıcıları ve özellikle uygulayıcıları için büyük önem arz etmektedir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Kavram, "fikir, olay, insan veya şeyleri sınıflandırmaya yarayan kelime veya kelime öbekleridir" şeklinde tanımlanabilir [5]. Sosyal araştırmaların ürünleri arasında kavramlar, olgulardan sonra yer alırlar. Kavramlardan genellemeler, genellemelerden de kuramlar üretilmesi beklenir. Olgular, Gardner ve arkadaşları tarafından "doğal çevremizdeki olaylar, objeler, insanlar ve kolayca kanıtlanabilen, anlaşılabilen, hakkında ortak karara varılabilen şeyler hakkındaki belirli veriler" olarak tanımlanır. Bu seviyedeki bilgi için gerekli zihinsel süreç bellektir [6].

Kavram öğretimi; öğrencinin fikir, olay, insan ve objeleri sınıflandırmasını sağlar. Öğrenci, bu sınıflandırma sırasında; fikir, olay ve insanlar arasındaki benzerlikler ve ayrılıkları tanımlar ve onlarla ilgili kararlar verir, yargılamalarda bulunur. Böylece öğrenci, konu hakkında düzenlenmiş, sınıflanmış bilgilere sahip olur. Bu bilgiler, öğrencilerin; analiz, sentez, değerlendirme yapmasına olanak tanıyacak alt yapıyı sağlar ve öğrencilere eleştirisel bir bakış açısı kazandırır [7].

Eğitimin amaçlarından biri de öğrencilerin problem çözme becerisini geliştirmektir. Sosyal hayatta karşılaşılan birçok problem, sosyal bilgiler dersinde kazanılan beceriler ile çözülebilmektedir. Sosyal bilgiler derslerinde problem çözme yeteneğinin geliştirilmesi için de temel kavram ve ilkelerin tam olarak öğretilmesi gerekmektedir [8].

Literatürde kavram yanlışlığı şu isimlerle de anılır: önyargı, (preconceptions), alternatif kavrayış (alternative conceptions), toy-ham

düşünce (naive beliefs), toy-ham teori (naive theories) [9]. Yanılgı; öğrencinin yanlışı doğru veya doğruyu yanlış sanma durumudur. Yanılgı da, bir çeşit yanlıştır. Ancak normal yanlışlardan farklıdır ve düşünce temelleri bulunur. Ausubel'in ifade ettiği gibi öğrencilerin geçmiş deneyimlerinden edindikleri negatif veya pozitif etkiler düşünce yapılarını şekillendirmektedir [10].

Zembat, kavram yanılgısı terimini, "bir konuda uzmanların üzerinde hemfikir oldukları görüşten uzak kalan algı ya da kavrayış" olarak tanımlamaktadır [11].

Kavram yanılgısı, öğrenci zihnindeki yanlış bir kavrayışın, sistemli bir hatanın veya bilişsel bir bozukluğun dışı vuran halidir [12].

Kavram yanılgılarının sebepleri konusunda bir diğer sınıflama da Lisans Seviyesinde Fen Eğitimi Komitesi (Committee on Undergraduate Science Education) tarafından yapılmıştır. Bu komiteye göre öğrencilerin kavram yanılgılarının beş sebebi bulunur;

- Kavramlar hakkındaki ön yargılar (Preconceived notions)
- Bilimsel olmayan inançlar (Nonscientific beliefs)
- Öğretim sorunlarından kaynaklanan yanlış anlamalar (Conceptual misunderstandings)
- Günlük hayatta ve bilimsel alanda kavramların farklı anlamlarda kullanılması (Vernacular misconceptions)
- Olaylara dayanan kavram yanılgıları (Factual misconception) [13].

Konu ile ilgili araştırmalar şöyle sıralanabilir;

Yazıcı ve Samancı, 2003 yılında ilköğretim 5. sınıfta okuyan 44 öğrenci arasında yaptıkları bir araştırma sonucu öğrencilerin büyük çoğunluğunun sosyal bilgiler dersinde geçen kavramlar hakkında, kavram yanılgısına sahip olduğunu tespit etmişlerdir [14].

E. Kaldırım [15] ilköğretim 8. sınıflar arasında yaptığı bir araştırma sonucunda, öğrencilerin demokrasi ile ilgili kavramları yanlış anladıklarını tespit etmiştir.

O. Akınoğlu ve Y. Arslan Türkiye'de ortaöğretim öğrencilerinin tarih kavramlarını öğrenmekte güçlük çektiklerini ve bu sebepten dolayı kavramları ezberlemeyi tercih ettiklerini ortaya koymuşlardır. O. Akınoğlu ve Y. Arslan, tarihin dili olarak niteledikleri, eski Türkçede kullanılan kavramların, öğrenciler tarafından zor öğrenildiğini tespit etmişlerdir [16].

Bal, 10. ve 11. sınıf lise öğrencilerinin Osmanlı Tarihi konusunda sahip oldukları bazı kavram yanılgılarını incelemiş ve kavramlar konusunda öğrenci hatalarının çoğunluğunun kavram yanılgısından kaynaklandığını bulmuştur [17].

Bal, ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin demokrasi ile ilgili kavram yanılgılarını incelemiştir. Bal öğrencilerin, demokrasi konusunda da kavram tanımından çok kavram imajına göre hareket ettiklerini ve kavram yanılgılarına düştüklerini bulmuştur [18].

Kavram yanılgısı, kavram öğretiminde karşılaşılan en büyük güçlüktür. Bu açıdan kavram yanılgıları ve bunların nedenleri incelenmelidir. Bu çalışmamız da öncelikli olarak sosyal bilgiler dersi 4. sınıf programında yer alan İnsanlar ve Yönetim ünitesinde geçen 10 kavram konusunda öğrencilerin yanılgıya düşme oranları bulunacaktır. Yanılgı tespit edilen kavramlarda da yanılgının sebepleri araştırılacaktır. Bu çalışma bahsedilen özel probleme çözüm ararken genel olarak da kavram yanılgısının doğasına ait problemlere ışık tutmaya çalışacaktır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Araştırmamızda, tarama modeli kullanılmış ve öğrencilerin İnsanlar ve Yönetim ünitesindeki kavram yanılgıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma için İnsanlar ve Yönetim ünitesinde geçen kavramlardan oluşan 15 soruluk bir test geliştirilmiştir. Test hazırlanırken uzman ve

öğretmen görüşleri doğrultusunda, bir doğru şık, beklenen kavram yanılığası (en az bir), konudan uzak yanlış şık (en fazla iki) konulmuştur. Beklenen kavram yanılığasına düşenler ayrıca değerlendirme tablosunda yer almışlardır. Öğrencilerden işaretledikleri seçeneklerin neden doğru olduğunu açıklamaları da istenmiştir. Öğrencilerin yaptıkları açıklamalar üzerinden bir okuma yapılarak kavramlar konusundaki bilgilerini nasıl işe koştukları ve bu konudaki yanılığalarının temelleri incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma 2009-2010 eğitim-öğretim yılının 1. döneminde Gaziantep ilinde rastgele seçilen bir devlet okulunda yapılmıştır. Okulun 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 6 farklı şubedeki toplam 100 öğrenciye test uygulanmıştır.

Testten elde edilen verilerin frekans ve yüzde tabloları yapılmıştır. Bu tablolar yapılırken doğru, yanlış ve beklenen kavram yanılığasına düşenler ayrı ayrı belirtilmiştir. Öğrencilerin yazılı olarak verdikleri cevaplar nitel olarak analiz edilmiştir.

Uyguladığımız test sorularının madde analizi yapılmış herhangi bir soru çıkarılmamıştır.

4. BULGULAR VE TARTISMALAR (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Verilerin analizinden elde edilen bulgular, tablo 1 ve tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevapların frekans dağılımı

(Table 1. Frequency distribution of the student responses to questionnaire items)

Soru no	A seçeneği	B seçeneği	C seçeneği	D seçeneği	Doğru sayısı	Yanlış sayısı	Boş sayısı
1. soru	0	29	71	0	71	29	0
2. soru	5	2	84	2	84	9	7
3. soru	1	99	0	0	99	0	0
4. soru	3	15	15	67	67	33	0
5. soru	22	73	1	2	73	27	2
6. soru	6	12	47	30	47	53	5
7. soru	0	56	12	29	56	44	3
8. soru	5	29	52	7	52	48	7
9. soru	0	80	18	0	80	18	2
10. soru	76	9	1	14	76	24	0
11. soru	17	66	13	1	66	31	3
12. soru	16	2	80	0	80	18	2
13. soru	23	9	59	4	59	36	5
14. soru	2	8	6	84	84	16	0
15. soru	61	7	11	15	61	33	6
Ortalamalar					70,33	27,93	2,8

(Soruların doğru olan seçenekleri kalın yazılmıştır)

Tablo 2. Kavram yanlışlarına göre yüzdeler dağılımı
(Table 2. Percentage of misconceptions)

Soru no	Doğru yanıt	Kavram yanlışlığına sebep olan seçenek	Kavram	Doğru yanıt verenlerin yüzdesi	Kavram yanlışlığı olanların yüzdesi
1. soru	C	B	Bağımsızlık	%71	%29
2. soru	C	A	Milli Egemenlik	%90	%5
3. soru	B	A	Meclis	%99	%1
4. soru	D	B,C	Yurttaşlık	%67	%30
5. soru	B	A,C	Yerel Yönetim	%74	%22
6. soru	C	D	Milli Egemenlik	%49	%31
7. soru	B	D	Kamuoyu	%57	%29
8. soru	C	B	Yerel Yönetim	%55	%31
9. soru	B	C	Yerel Yönetim	%81	%18
10. soru	A	D	Seçim	%76	%14
11. soru	B	A, D	Milli Egemenlik	%68	%17
12. soru	C	A	Bağımsızlık	%81	%16
13. soru	C	A	Cumhuriyet	%62	%24
14. soru	D	B	Yönetim	%84	%8
15. soru	A	D	Yasa	%64	%15
Ortalama				%72	%19

Tablo 2'ye bakıldığında ortalama olarak %72 oranında kavramların doğru anlaşıldığını, %19 oranında ise beklenen kavram yanlışlığına düşüldüğünü ve %9 oranında boş veya yanlış yapıldığını görmekteyiz. Bu durum, konunun yüksek oranda anlaşıldığını gösterir. Ancak düşükte olsa başarısız olanların oranlarına baktığımızda; yanlış sonucu hata yapanların, (%19) oranının, rastgele hata yapanların (%9) oranından, iki kat fazla olması dikkat çekicidir.

En fazla yanlış (%31) "milli egemenlik" ve "yerel yönetim" kavramlarında yaşanırken en az da (%1) ile "meclis" kavramında yaşanmıştır. "Milli egemenlik" kavramının soyut olmasından dolayı kavram yanlışlığı yaşayan öğrenci sayısı fazla olurken "meclis" kavramının somut olmasından dolayı kavram yanlışlığı yaşayan öğrenci sayısı az olmuştur.

Yanlışın yüksek olduğu diğer kavramlar sırayla; yurttaşlık, bağımsızlık ve kamuoyudur. Yanlışın düşük olduğu diğer kavramlar sırayla; milli egemenlik(farklı soruda), yönetim ve seçimdir.

Öğrencilerin yazılı cevapları üzerinden kavram yanlışlarının değerlendirilmesi;

Öğrencilerdeki kavram yanlışlarını tespit etmek için hazırlanan testte her sorunun altına neden o seçeneği doğru bulduklarını açıklamaları istenmiştir. Öğrencilerin açıklamaları analiz edildiğinde şu verilere ulaşılmıştır(öğrenci cevapları italik yazılmıştır):

- 1.soru milli egemenlik ve milli bağımsızlık kavramlarını ayırt edebilme gücünü tespit etmeye yönelik olarak hazırlanmış bir sorudur. Öğrencilerin %67'si soruya doğru cevap vererek bu kavramları ayrı ayrı anlamlar taşıdığının farkına varmışlardır. Fakat öğrencilerin %29'u kavram yanlışlığına düşmüştür. Kavram yanlışlığına düşerek soruya milli egemenlik yanıtını veren öğrencilerin açıklamaları şöyledir:
Milli egemenlik ve milli bağımsızlık aynı anlama gelmektedir. Sorudaki milli kelimesi ile milli egemenlik birbirine benzer kavramlardır.

Milli egemenliği kazanmak için düşmana karşı mücadele verilmiştir.

Milli egemenliği kazanmak için çok şehit verdik.

Öğrenci cevaplarından da anlaşılacağı üzere milli egemenlik kavramı tam olarak anlaşılammış, bağımsızlık kavramıyla karıştırılmıştır. Egemenlik kelimesinin tam olarak anlaşılammaması bu karışıklığın bir

sebebidir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyetinin kurtuluş mücadelesinin sonunda egemenlik ve bağımsızlığı birlikte kazanması öğrencilerin bu iki kavramı karıştırmalarının diğer nedeni olarak düşünülebilir.

- 2. soru milli egemenliğin kaynağını sorgulamaktadır. Milli egemenlik kavramını iyi anlayan öğrenciler "milli egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" açıklamasını yapmışlardır. Kavram yanılığın sebepleri A seçeneğini işaretleyen öğrencilerin açıklaması şöyledir.
Milli egemenlik yöneticilere aittir. Bu daha iyidir.
Milli egemenlik milletvekillerine aittir.
Egemenlik özgürlük demektir. Bu yüzden egemenlik millete aittir.

Bu soruda öğrenci cevaplarına bakıldığında egemenlik kavramının kaynağı konusunda yanılığın rastlanmaktadır. Bu yanılığın nedeni öğrencilerin egemenliği halk adına temsil eden yöneticileri ve milletvekillerini egemenliğin kaynağı olarak görmeleri şeklinde izah edilebilir.

- 3. soru TBMM'nin nerede olduğunu sorgulamaktadır. Öğrencilerin %99'u Ankara'da olduğunu bilmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu başkentimiz için TBMM'nin Ankara'da olduğunu düşünürken, bir kısmı da Atatürk'ün ilinin Ankara olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerden bir kaç da Ankara'nın ülkenin ortasında olup işgale uğramaması için başkent olduğunu ifade etmiştir. Bu soruda öğrenciler soruyu tam kavrayamamış ve TBMM'nin nerde olması gerektiği yerine Ankara'nın neden başkent olması gerektiğini açıklamışlardır.
- 4. soru yurttaşlık kavramını anlamaya yönelik bir sorudur. Kavram yanılığın düşen öğrencilerin açıklamaları şöyledir:
Vatandaş oy kullanır, vergi verir.
Bunun için 18 yaşından büyükler vatandaş oluyorlar.
Devlete bağlı olan kişilere vatandaş denir.
Vatandaş sorumluluklarını yerine getirmelidir.

Bu soruda öğrenci cevaplarına bakıldığında, vatandaşın sorumlulukları çerçevesinde tanındığı ve bu yönü ile öne çıkan özellikleri kapsamında anlaşıldığı görülmektedir.

- 5. soru belediye (yerel yönetim) kavramına yöneliktir. Kavram yanılığın düşen öğrenciler belediyenin yasa çıkardığını, bu yasalarla hizmet verdiğini açıklamışlardır.
Bu soruda yanılığa sahip olan öğrencilerin belde yönetimi ile devlet yönetimini tam ayıramadığı, yasama organlarını tam kavrayamadığı söylenebilir.

- 6. soruda cumhuriyet ve milli egemenlik kavramlarının ilişkisi sorulmuştur. Öğrencilerin %31'i iki kavram arasındaki ilişkiyi açıklamak yerine, kavramlar arasındaki bağlantılardan sadece birini dikkate almışlar ve yanılığa düşmüşlerdir.
Atatürk milli egemenliği ve cumhuriyeti aynı anda sağlamıştır.
Bu soruda yanılığın yaşayan ve yukarıdaki açıklamayı yapan öğrenci de milli egemenliğin tam olarak nasıl sağlandığını kavrayamamış ve sadece kronolojik bağlantı kurmakla yetinmiştir.

- 7. soru kamuoyu kavramının tanımına yönelik bir sorudur. Öğrenciler halkın benimsediği ortak görüşü eşitlik kavramıyla açıklamışlardır.
Toplumu ilgilendiren konu aynı olursa eşitlik olur.
Bu soruda öğrenci cevaplarına bakıldığında kamuoyu kavramı konusunda yanılığın yaşandığı ve bu kavramı açıklamakta güçlük çekenlerin eşitlik kavramını kullandıkları görülmüştür. Eşitlik kavramıyla kamuoyu kavramını açıklamaya çalışanların eşitlik kavramını da tam olarak anlamadıkları ortaya çıkmaktadır.

- 8. soru yerel yönetimle ilgilidir. Kavram yanılığın düşen öğrenciler milli eğitim müdürünü yerel yönetici olarak açıklamışlardır.
Milli eğitim bir devlet kurumudur.

Hizmet yapar.

Çocukların okuması için yardım yapar.

Bu soruda öğrenci cevaplarına bakıldığında yerel yönetim kavramı konusunda yanlışlar yaşandığı görülür. Öğrenciler mekansal bir yakınlık kurarak illerinde bulunan milli eğitim müdürünü yerel yönetici olarak tanımlamışlar ve milli eğitim müdürünün yaptığı görevleri de yerel yönetici görevlerine benzetmişlerdir.

- 9. soru belediye ile ilgilidir. Kavram yanlışına düşen öğrenciler mahalle temizliğini, yol yapımını muhtarın görevi olarak görmektedir. *Muhtar mahallenin lideridir. Mahalle ona aittir.*

Bu soruda öğrenci cevaplarına bakıldığında belediye görevlerini muhtarın görevi gibi gören öğrenciler kavram yanlışına düşmüşlerdir. Öğrenciler, mahallelerinde belediye başkanından çok muhtarı gördüklerinden mahalle temizliği ve yol yapımından muhtarın sorumlu olduğunu düşünmüş olabilirler.

- 10. soru seçimle ilgilidir. Okul müdürünün seçimle iş başına geldiğini düşünen öğrenciler kavram yanlışına düşmüşlerdir. Kavram yanlışına düşen öğrenciler okul müdürünün iş başına gelişinin seçimle olduğunu sananlar kendi sınıf temsilcilerinin seçimle belirlenmesinden dolayı böyle bir yanlışlığa düşmüş olabilirler.
- 11. soru halkın yönetime katılımı ile ilgilidir. Kavram yanlışına düşen öğrenciler halkın ancak kamuoyu oluşturarak yönetime katılabileceklerini açıklamışlardır.

Millet birleşerek fikir oluşturur.

Bu soruda öğrenci cevaplarına bakıldığında kavram yanlışına düşen öğrencilerin yönetime katılımın nasıl gerçekleştiğinin tam olarak bilmedikleri ve kamuoyu oluşturarak yönetim de söz sahibi olduğunu zannettikleri söylenebilir.

- 12. soru ulusal egemenlik ve bağımsızlıkla ilgilidir. Kavram yanlışına düşen öğrenciler milli mücadelenin inkılapları gerçekleştirmek için yapıldığını düşünmektedir.

Yeniliklere kavuşmak için milli mücadele yapılmıştır.

Bu soruda öğrenci cevaplarına bakıldığında milli mücadelenin hemen ardından inkılapların gerçekleşmesinden dolayı olsa gerek bu yönde bir yanlışlığı yaşanmıştır.

- 13. Soruda devlet yönetiminde millet iradesini egemen kılan ilke sorulmaktadır.

Millet iradesini egemen kılan ilke milliyetçiliktir.

Öğrenciler soru kökündeki millet kavramı ile A seçeneğinde bulunan milliyetçilik kelimesi arasında bağlantı kurmuşlar kavram yanlışına düşmüşlerdir.

14. soru yönetimle ilgilidir. İnsanların toplum içinde yaşarken yöneticilere neden ihtiyaç duydukları sorulmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu toplum düzenini düşünürken, bir kısmı yönetime katılmak için demiştir.

Bu soruda yanlışlığa düşen öğrencilerin yönetici olmayı bir araç olarak değil amaç olarak algıladıkları görülür.

15. soruda yasaları yapanın kim olduğu sorulmuştur. Kavram yanlışına düşen öğrenciler televizyonda başbakanı gördüklerini söyleyerek başbakan demişlerdir. Bu yanlışlığın nedeni olarak çevresel etkiler gösterilebilir. Öğrencilerin gerek basın yayından gerekse sosyal çevrelerinden edindikleri izlenimlerle hareket etmeleri kavram yanlışlarını doğurabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Araştırmamızda öğrencilerde bir takım kavram yanlışlarının olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yaşadıkları kavram yanlışları test sorularında işaretledikleri şıklardan ve yazılı olarak yaptıkları açıklamalar üzerinden yapılan bir okuma ile ortaya çıkarılmıştır. Ortalama olarak %72 oranında

kavramların doğru anlaşıldığını, %19 oranında ise beklenen kavram yanılığısına düşüldüğü görülmektedir. Kavram öğretiminin başarı düzeyi konusunda yapılan diğer çalışmalar da bu sonuca paralellik göstermektedir [19, 20, 21, 22].

Araştırmamızda konu edindiğimiz kavramları öğrencilerin isim olarak duydukları ve belirli ölçüde bildikleri halde yanılığalar yaşadıkları görülmektedir. Genel olarak öğrencilerin, sorulan veya şıklarda verilen kavramın kapsamını ve sınırlarını tam olarak bilemedikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yanılığa düştüğünü gösteren şıklara ve yazılı açıklamalara bakıldığında ise bu yanılığaların rastgele olmadığı, belirli bir düşünce temeline ve yanlış bir bilgi birikimine dayanan hatalar olduğu anlaşılır. Öğrencinin zihninde kurguladığı ve kavram yanılığısına sebep olan düşünce, öğrenciyi kavramın kapsam ve sınırları dışına çıkarmaktadır.

Araştırmamıza konu olan milli egemenlik, yurttaşlık, bağımsızlık ve kamuoyu kavramlarının öğrenciler tarafından günlük hatta kullanılmayan kavramlar olması sebebiyle yanılığ fazla olmuştur. Bu sonuç O. Akınoğlu ve Y. Arslan'ın çalışmalarına paralellik gösterir. O. Akınoğlu ve Y. Arslan, öğrencilerin kullanmadığı, eski Türkçede kullanılan kavramların, öğrenciler tarafından zor öğrenildiğini tespit etmişlerdir[23].

Somut kavramlarda başarı oranı yüksek olurken soyut kavramlarda düşük olmuştur. "Milli egemenlik" kavramının soyut olmasından dolayı kavram yanılığısı yaşayan öğrenci sayısı fazla olurken "meclis" kavramının somut olmasından dolayı kavram yanılığısı yaşayan öğrenci sayısı az olmuştur.

Sonuç olarak öğrenciler aşağıda belirtilen yanılığalara düşmüşlerdir;

Düşmana karşı verilen milli mücadelenin bağımsızlık için yapıldığını kavrayamayan öğrenciler, bu mücadelenin sebebini egemenlik kavramıyla açıklamış ve yanılığaya düşmüşlerdir.

Milli egemenliğin halka değil de yöneticilere ait olduğunu düşünen öğrenciler yanılığaya düşmüşlerdir.

Öğrenciler TBMM'nin Ankara'da olduğunu bilmektedir fakat neden Ankara'da olduğunu açıklarken yanılığ yaşamaktadır.

Vatandaş kavramını açıklarken, kavramın belirli yönlerini dikkate alan diğer yönlerini dikkate almayan öğrenciler, yanılığaya düşmüşlerdir. Bu öğrenciler vatandaşı sadece sorumluluk veya sadece hakları bağlamında düşünmektedirler.

Yerel yönetim kavramının belirleyici ve ayırt edici özelliklerini kavrayamayan öğrenciler, yerel yöneticileri yasa yapan veya iş bulan kurum olarak tanımlayıp yanılığaya düşmüşlerdir.

Milli egemenlik ve cumhuriyet kavramları arasındaki ilişkiyi kavrayamayan öğrenciler, yanılığaya düşmüşlerdir.

Kamuoyu kavramı yerine eşitlik kavramını kullanan öğrenciler yanılığaya düşmüşlerdir.

Yerel yönetim kavramının tam olarak hangi yöneticileri kapsadığını bilemeyen öğrenciler, milli eğitim müdürünü yerel yönetici olarak düşünmüşler ve yanılığaya düşmüşlerdir.

Yerel yöneticilerin görev taksimini bilmeyen öğrenciler, muhtarın mahalle temizliğinden ve yol yapımından sorumlu olduğunu düşünmüşler ve yanılığaya düşmüşlerdir.

Yönetimde seçilme ve atanma kavramlarını tam olarak anlayamayan öğrenciler, okul müdürünün seçimle işbaşına geldiğini düşünerek yanılığaya düşmüşlerdir.

Ülke yönetiminde temsili demokrasi kavramını tam olarak anlamayan öğrenciler, milletin yönetime kamuoyu oluşturarak, izleyerek katıldığını düşünmüşler ve yanılığaya düşmüşlerdir.

Tarihimizde yer alan milli mücadele kavramının temel amacını tam olarak kavrayamayan öğrenciler, milli mücadelenin yenilikleri yapmak için gerçekleştirildiğini düşünerek yanılığaya düşmüşlerdir.

Devlet yönetiminde millet iradesini egemen kılan ilkenin cumhuriyetçilik olduğunu kavrayamayan öğrenciler, milliyetçilik cevabını vererek kavram yanlışlığına düşmüşlerdir.

Yerel ve merkezi yönetimde görev alan idarecilerin temelde ne için seçildiğini kavrayamayan öğrenciler, yöneticilerin yönetime katılmak için seçildiğini belirtmişler ve kavram yanlışlığına düşmüşlerdir.

Yasa yapma görevinin meclis tarafından gerçekleştirildiğini tam olarak kavrayamayan öğrenciler, başbakanın yasa yaptığını düşünerek kavram yanlışlığına düşmüşlerdir.

Kavram yanlışlıklarının nedenlerini yukarıdaki veriler üzerinden maddeler halinde şöyle açıklayabiliriz;

- Aşırı özelleme; vatandaş kavramını yaptığı vergi verme işine özelleme ve onunla tanıma veya milli mücadeleyi inkılapları gerçekleştirmek amacıyla yapıldığını düşünme bu konudaki örneklerdir. Bu tarz düşünen öğrenciler kavramın bir yönünü ele almışlar ve bütün kavramı tek bir özellik üzerine inşa etmeye çalışmış, kavramın diğer yönlerini ya öğrenememişler yada göz ardı etmişlerdir.
- Aşırı genelleme; sınıf ve okul meclisi başkanlarının seçimle belirlendiğini düşünen öğrenci okul müdürünün de seçimle belirlendiğini düşünmektedir. Bu tarz düşünen öğrenciler etraflarında yaşanan bir olayı ve uygulamayı etraflarındaki diğer olaylara da uyarlayarak soruları açıklamada kendilerine göre yanlış bir mantık geliştirmişler.
- Kelime ilişkisi; milli kelimesinden dolayı milli egemenlik ve milli bağımsızlık kavramlarının karıştırılması ayrıca bir öğrencinin "millet iradesini egemen kılan düşünce milliyetçiliktir" ifadesi bu konuda önemli örneklerdir. Öğrenciler farklı anlamlara gelen aynı kelimeleri veya ses benzemelerini, soruları açıklamada kullanarak yanlışlığa düşmüşlerdir.
- Kavramsal ilişki ile olaylar arasındaki ilişkiyi karıştırma; milli egemenlik ve cumhuriyet ilişkisini öğrencinin bir yönetim ilişkisi değil kurtuluş savaşında sıralama ilişkisi olarak algılaması bu konuda örnek olarak gösterilebilir.
- Mekânsal ilişki kurma; milli egemenliğin mecliste oturan milletvekillerine ait olduğunu düşünme, bu konuda örnek gösterilebilir.
- Anlam ilişkisi; öğrenciler halkın benimsediği ortak görüşü eşitlik kavramıyla açıklamışlardır. Öğrenciler *herkes aynı görüşü benimserse bu eşitliktir* demişlerdir. Aslında halkın benimsediği ortak görüşe kamuoyu denir. Bu örnekte öğrenciler eşitlik kavramının anlamını kamuoyu kavramı ile karıştırmaktadırlar.
- Çevresel etkenler: Televizyonda en çok başbakanı gören çocuk başbakanı yasa yapan organ olarak düşünmektedir.

Kavram yanlışlığı yaşayan öğrenciler öğrendiklerini yanlış ve eksik kavramlar üzerine inşa edecektir. Bunun sonucunda da anlamlı öğrenme gerçekleşmeyecektir. Öğrenci öğrendiklerini ezberlemeye yönelecektir. Kavramlar ve olaylar arası ilişki kuramayacaktır. Bu yüzden öğrencilerin sahip oldukları kavram yanlışlıklarının tespit edilmesi, sebeplerinin incelenmesi ve bu yanlışlıkların giderilmesi yönünde tedbirler alınması gereklidir. Bu konudaki önerileri şöyle sıralayabiliriz;

Öğretmenler, ünite içinde geçen kavramlara öğrencinin dikkatini çekmeli ve bu kavramları öğretmek için başta kavram haritaları olmak üzere kavram öğretim tekniklerini derslerde kullanmalıdır. Birden fazla metodun kullanıldığı çoklu zeka etkinlikleri, kavramlar arası ilişkinin bulunmasında etkili olabilir [24]. Kavramlar öğretilirken, kavramın ilişkili olduğu ve ilişkili olmadığı diğer kavramlar dikkatle öğretilmeye çalışılmalıdır. Bir kavramı diğer bir kavramdan ayırt eden temel özellikler

dikkatle anlatılmalıdır. Ancak öğretmenlerin kavram öğretimine ilişkin planlama yapmadıkları yapılan araştırmalarda dikkati çekmektedir [25].

Kavramlar konu içinde anlatılırken bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa teknikleri kullanılmalıdır. Bu yolla bilgiler öğrencilerin mevcut bilgileri ve yaşantıları üzerine inşa edilmiş olacaktır. Bu yöntem kullanılmadan önce de öğrencilerin bildikleri mevcut kavramlar kontrol edilmeli ve varsa önbilgilerindeki hatalar düzeltilmelidir. Ayrıca öğrencilerin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik çevre iyi tahlil edilmelidir. Öğrencilerin kendi yaşantıları üzerinden örneklerle konu kavratılmaya çalışılmalıdır. Bu görüşe paralel olarak kavram öğretimi konusunda Şimşek; yaşa bağlı zihinsel gelişmenin yanında sosyal çevrenin rolünü vurgular ve bu konunun Vygotsky'nin 'sosyal etkileşimle öğrenme' fikriyle ilişkili olduğunu ifade eder [26].

Kavramlar anlatılırken önce bütün sonra parçalar anlatılmalıdır. Kavram öğretiminde Piaget çocuğun algısının bütüncül olduğunu, bu yüzden kavramların ve tümel bilgilerin tikel bilgilerden önce kazanılması gerektiğini belirtmiştir[27].

Kavram öğretiminde interaktif eğitim büyük önem taşır. Öğrencinin katılımının olduğu bir sistemde varsa öğrenci yanılgıları öğretmen tarafından belirlenir ve giderilir. Bu açıdan öğretmenler öğrencilerin derse katılmalarına ve fikirlerini ifade etmelerine büyük önem vermelidir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenler, derslerinde öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine fırsat verebilecek ortamlar yaratarak kavram öğretiminin daha başarılı olmasını sağlayabilirler. Bruner, öğrencinin kendisine sunulan çeşitli örneklerden sezgi yoluyla genellemeler yaparak ve kurallar geliştirerek kavram öğrenmesinin daha etkili olabileceğine işaret etmiştir [28].

Öğrencilerin herhangi bir soruya yaklaşımı veya olayları açıklama konusundaki tutumları dikkatle incelenmeli; düşünme ve karar verme stratejileri gözden geçirilmelidir. Başta öğretmenler olmak üzere anne ve babalar düşünme ve karar verme süreçlerinde bilimsel yaklaşımı öğrenciye kazandırmalıdır. Karşılaşılan her durumda bilginin ve bilimsel yaklaşımın kullanılması gerektiği öğrencilere anlatılmalıdır. Böylelikle öğrenci tutarsız genellemeler yapma ve temelsiz fikirler üretme eğiliminden zamanla uzaklaşacaktır.

NOT (NOTICE)

Bu makale, 20-22 Mayıs 2010 tarihleri arasında Fırat Üniversitesinde düzenlenen "9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulan, Sempozyum Oturum Başkanlarının yazılı önerisi ve Yürütme ve Bilim Kurulu tarafından da "Başarılı" bulunan çalışmanın yeniden yapılandırılmış versiyonudur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Doğanay, A., (2002). Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Genişletilmesi. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Kitabı İçinde (Ed. Cemil Öztürk ve Dursun Dilek). Ankara: PegemA Yayıncılık, pp:234-235.
2. Dilek, D., (2002). Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi. Ankara: PegemA, pp:76.
3. Piaget, J., (2004). Çocukta Zihinsel Gelişim. İstanbul, Trk. Trc. H. Portakal, Cem Yayınevi, pp:16.
4. Jahoda, G., (1963). Children's Concepts of Time and History. Educational Review, 15: 87-105. pp: 87, aktaran Şimşek, A., (2005). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi Ve Öğretimi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, pp:66.
5. Gardner, W., Demirtaş, A. ve Doğanay, A., (1997). Sosyal Bilimler Öğretimi Öğrenci Kılavuzu. Ankara, Yök/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, pp:3-6.

6. Gardner, W., Demirtaş, A. ve Doğanay, A., (1997). Sosyal Bilimler Öğretimi Öğrenci Kılavuzu, . Ankara, Yök/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, pp:3-7.
7. Akınoğlu, O. Ve Diriöz, U., (2007). Tarih Öğretiminde Eleştirel ve Yaratıcı Düşluncenin Geliştirilmesi. Ankara: Pegema,pp:21-23.
8. Erden, M., (1996). Sosyal Bilgiler Öğretimi. İstanbul: Alkım Yayınevi, ss.52.
9. Smith, J.P., diSessa, A.A., and Roschelle, J., (1993). Misconceptions reconceived: A constructivist analysis of knowledge in transition. The Journal of the Learning Sciences , 3(2), ss.115-163, ss.9-10.
10. Ausubel, D.P., (1968). Educational Psychology, A Cognitive View. New York, Holt, Rinehart and Winston Inc., ss.128.
11. Zembat, İ. Ö., (2008). Kavram Yanılgısı Nedir?. M. F. Özmantar, E. Bingölbali & H. Akkoç içinde, Matematiksel Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri (s. 1-8). Ankara, Pegema, ss.2.
12. Bingölbali, E. ve Özmantar, M.F., (2009). Matematiksel Kavram Yanılgıları: Sebepleri Ve Çözüm Arayışları. E. Bingölbali, & M. F. Özmantar içinde, İlköğretimde Karşılaşılan Matematiksel Zorluklar ve Çözüm Önerileri (s. 1-30). Ankara, Pegema, ss.3.
13. Committee on Undergraduate Science Education. (1997). Science Teaching Reconsidered: A Handbook. Washington, The National Academies Press. [Online]. 8, 15, 2009 tarihinde <http://www.nap.edu/readingroom/books/str/4.html> adresinden alındı
14. Yazıcı, H. ve Samancı, O., (2003). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ders Konuları ile İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyleri. Milli Eğitim Dergisi, Number:158.
15. Kaldırım, E., (2005). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Demokrasi Algıları. GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi , 25 (3), 143-162, pp:1.
16. Akınoğlu, O. ve Arslan, Y., (2007). Türkiye’de Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi. Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 18, 139-154, pp:150.
17. Bal, M.S., (2009).Tarih Öğretiminde Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri, Osmanlı Tarihi Konusundaki Kavram Yanılgısı Örnekleri. IV. Sosyal bilimler Eğitimi Kongresi, 7-9 Ekim İstanbul.
18. Bal, M.S., (2009). Türkiye’de Demokrasi Ve Demokrasi İle İlgili Kavramların İmajı İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencileri Arasında Bir Araştırma. Avrupa'da Demokrasi ve Demokrasi Eğitimi Uluslararası Sempozyumu(The International Symposium on Democracy and Democracy Education in Europe). Çanakkale.
19. Akınoğlu, O. ve Arslan, Y., (2007). Türkiye’de Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi. Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Number:18, pp:139-154.
20. Kaldırım, E., (2005). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Demokrasi Algıları. GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Number:25 (3), pp:143-162.
21. Yazıcı, H. ve Samancı, O., (2003). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ders Konuları ile İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyleri. Milli Eğitim Dergisi, Number:158.
22. Bal, M.S., (2009). "Tarih Öğretiminde Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri, Osmanlı Tarihi Konusundaki Kavram Yanılgısı Örnekleri" IV. Sosyal bilimler Eğitimi Kongresi, 7-9 Ekim İstanbul.
23. Akınoğlu, O. ve Arslan, Y., (2007). Türkiye’de Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi. Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , Number:18, pp:139-154.
24. Köksal, M. S. (2006). Kavram Öğretimi Ve Çoklu Zekâ Teorisi. Kastamonu Eğitim Dergisi , Volume:14, Number:2, pp:473-480, pp:478.

25. Bektaş, Ö. & Bilgili, A., (2004). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi "Osmanlı Kültür Medeniyeti" Ünitesinde Geçen Tarih Terimleri İle İlgili Kavram Yanılgıları. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi , Number:9, pp:119-136.
26. Şimşek, A., (2005). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi Ve Öğretimi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, pp:244.
27. Şimşek, A., (2005). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi Ve Öğretimi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, pp:61.
28. Şimşek, A., (2005). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi Ve Öğretimi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, pp:62.